

הלכתא למשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

תוכן

- א. באיש אחד ושני בועלין בשני אנשים ובוכל אחד ... לרבוויי כולהי זאת למעוטי איש אחד ובוכל אחד.....1
- 2.....הדרן היה מביא.....
- ב. היה נוטל את מנחתה מתוך כפיפה מצרית ונותנה לתוך כלי שרת ונותנה על ידה וכהן מניח ידו מתחתיה ומניפה הניף והגיש קמץ והקטיר והשאר נאכל לכהנים היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה.....3
- ג. שאם נמחקה מגילה ואומרת איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה 5
- ד. לשרישומו ניכר עד שלא תקבל עליה שבועה מישתא הוא דלא שתיא הא מיכתב כתבי לה.....5
- ה. מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום.....6

דף יט.

א. באיש אחד ושני בועלין בשני אנשים ובוכל אחד ... לרבוויי כולהי זאת למעוטי איש אחד ובוכל אחד

כבר התבאר לעיל דף יח: שהאשה ששתתה מי המרים¹ ונקתה מהן, וחזר וקינא לה עם האיש שהשקה על ידו ונסתרה עמו, אינו משקה אותה על ידו

¹ רמב"ם הלכות סוטה פרק א הלכה יב

הקנתא למשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

פעם שנייה², אלא תאסר עליו לעולם ותצא בלא כתובה³. וי"א⁴ שאינה נאסרת.

אבל אם קינא לה עם אחר ונסתרה עם האחר בעדים, משקה אותה פעם שנייה ואפילו כמה פעמים, והוא שישקה כל פעם בגלל איש אחר.

השקה אותה⁵ וגירשה ונשאת לאחר וקינא לה עם האיש שהשקה אותה הבעל הראשון בגללו ונסתרה עמו בעדים, הרי הבעל השני משקה אותה על ידו מפני שהוא בעל שני, ואפילו מאה ונשאת לזה אחר זה משקין אותה על ידי איש אחד, ואין אומרים ודאי שהחזקה לזה וטמאה, עד שיהיה שם עד.

הדרן היה מביא

² עיין במשנה למלך שהקשה בשם מהרי"ט דכיון דפסק רבנו כר' מאיר דמגלגלין עליה להבא א"כ לאיזה צורך משקין אותה פעם אחרת בבוועל אחר, וכן הקשה הקרבן חגיגה ותרין המל"מ דאפשר שהיו עדים במדינת הים על הקינוי הראשון שנמצא לא בדקו המים על העיקר ומשו"ה לא בדקו נמי על הגלגול. אמנם עדיין אין זה מספיק למה בבוועל אחד תצא בלא כתובה כיון דודאי טהורה היא מדלא בדקו המים ע"י גלגול דאין זה סברא לומר דניחוש שמא היו עדים על קינוי הראשון לאסרה מספקא דא"כ כל סוטה דעלמא תאסר לבעלה מחששא זו. ועיין בספר קרבן חגיגה שתירץ דשונה פעם שניה כי היכי שתמות תכף ומיד ולא יועיל לה זכות כ"כ כיון שנמחק שם שמים על ידה ב' פעמים ועוד תירץ דאם היה מכח השתיה הראשונה כיון שבאותה שעה היה הוא טהור יבדקו בה המים עתה אף אם נטמא. ועיין מרכבת המשנה שכתב אמנם ראיתי בפ"י המשנה לרבנו שסיים עלה פלוגתא דר"מ ורבנן והשם הוא היודע ולא סיים לפסוק כר"מ או כחכמים משמע דמספקא ליה הלכה כמי וקמי שמיא גליא ואפשר דגם רב אשי לדעת רבנו מספקא ליה ולפ"י מ"ש רבנו לקמן פ"ד הי"ז דמגלגלין משום דמספקא ליה כי היכי שמספק הראב"ד ודלא כמ"ש הכ"מ שם דפסק כר"מ והילכך בשני בועלים שותת ושונה דשמא הלכה כחכמים ומותר למחוק השם מספק דהא כל מחיקת השם דסוטה הוא מספק וכדי לעשות שלום בין איש לאשתו. ומשו"ה נמי בנסתרה שנית עם בועל אחד אסורה מספק שמא הלכה כחכמים והרי נאסרה לבעלה ע"י קינוי ותצא בלא כתובה דהמוציא מחבירו עליו הראוי ואיני דאפסדה אנפשה. גם י"ל דאינו מגלגל עליה אלא סתירה שלא ע"י קינוי ובהכי ניהא הכל. ועיין מעשה רקח שכתב לכן נראה שאה"נ שאלו המים בודקין אותה לעולם ע"י השבועה שקבלה עליה אך כשראינו שקינא לה מוכחה מילתא שבטיל השבועה דאם עדיין בשבועתו עומד מה צריך הוא לקנאת לה הרי אם תטמא יבדקו אותה המים בהכרח אלא ודאי שאינו חושש לאותה שבועה ולכך הוא מקנא לה.

³ ומעמו פשוט דכל היכא דאיכא קינוי לסתירה ואינו יכול להשקותה היא נאסרת עליו. מורי אבן שם.

⁴ הנה הרמב"ם אויל למעמו, להלן שאין אומרים ודאי שהחזקה לזה וטמאה כו', הרי דמסתברא הואיל והוצרכה להשקאה על ידו וחזרה ונסתרה אחר הקינוי מסתברא שהיא טמאה, והגם דבבעל שני אמרה תורה דשונה, בכ"ז גבי אותו בעל מסתברא דהיא טמאה ודאי, לכן אינה שונה, והיא אסורה, אבל משיטת רש"י מוכח, דמפרש (סוטה יח, א ד"ה ור' יהודה) דלר"י בבעל אחד חזינן דהוא קנטרן ומתכוין להקניטה, לדידה מצינן לומר דבבעל אחד ומבוועל אחד לא הוי קנוי כלל לאסרה, ומתוך מתון וזהו מתוך מריבה בעי בירושלמי (פ"א ה"א) אם הוי קנוי, ורבינו כתב לקמן פ"ד (ה"ה) דהוי קנוי יעו"ש, ולר' אליעזר דסבר (שם ב, א) דמשקה לה על פי עצמו יתכן טפי טעמא דרש"י, ודוק היטב.

⁵ רמב"ם שם הלכה יג.

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדָף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

א. היה נוטל את מנחתה מתוך כפיפה מצרית ונותנה לתוך כלי שרת ונותנה על ידה וכהן מניח ידו מתחתיה ומניפה הניף והגיש קמץ והקטיר והשאר נאכל לכהנים היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה

כבר התבאר לעיל דף יד. שנחלקו הדעות בסדר הסוטה אם קינא לה בעלה ונסתרה, מעלה הבעל את האשה ללשכת הגזית, ומשם מורידין אותה לשער המזרח, ומשם חוזרין ומעלין אותה לשער נקנור, ו"א" שאז מביא הבעל המנחה, והכהן מביא כלי חרס ונותן לתוכו חצי לוג ממי הכיור, ונותן בו העפר, והאשה העומדת בשער נקנור, הכהן אוהז בבגדיה כנגד בית צוארה וקורען עד שמגלה לבה, וסותר שער, וקושר חבל מצרי למעלה מדדיה, ונותן הכהן המנחה על ידיה, והכהן לוקח מים המרים ונותן בהם לענה, ומשביעה, אם לא שכב וגו', והאשה עונה אמן אמן, ואחר כך כותב הכהן את המגלה, ומוחקק אל המים המרים, ומשקה אותן להאשה, ואחר כך נוטל הכהן המנחה מתוך הכפיפה שבידי האשה, ונותן את המנחה לכלי שרת, ומניף ומגיש, ונוטל קומץ ממנה ומקטיר, וכל זה דלא כסדר שנזכר במשנה, רק כסדר שכתוב בתורה, וכך היה עושה.

וי"א⁷ שאחר שהעלה אותה לשער ניקנור קודם שמביא המנחה משביעה, אם לא שכב וגו', והאשה עונה אמן אמן, ואחר כך כותב הכהן את המגלה, ומוחקק אל המים המרים, ואחר כך הכהן אוהז בבגדיה כנגד בית צוארה וקורען עד שמגלה לבה, וסותר שער, וקושר חבל מצרי למעלה מדדיה ואחר כך מביא את המנחה, ונותן הכהן המנחה על ידיה, נוטל הכהן המנחה מתוך הכפיפה שבידי האשה, ונותן את המנחה לכלי שרת, ואחר כך משקה אותה ואחר שתשתה לוקח כלי השרת שבו המנחה ונותנו על ידיה ומניף ומגיש, ונוטל קומץ ממנה ומקטיר.

⁶ תפארת ישראל [יכין] מסכת סוטה פרק ב משנה א כשיטת תוס'

⁷ שיטת הרמב"ם ותמחו עליו האחרונים שאינו לא כסדר המקרא ולא כסדר המשנה.

הַנִּתְּנָה לַמִּשְׁחָה בְּדֶף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת סוּטָה

וּלְשֵׁתִי הִדְעוֹת מִבֵּיא עֶשְׂרוֹן⁸ קִמַּח שְׁעוּרִים מִשָּׁל בַּעַל⁹ וְנוֹתָנוּ בִּקְפִיפָה מִצְרִית, כְּלוּמָר סָל עֲשׂוֹי מִצְוֵי הַדֶּקֶל מִן זֶרְדִּים הַגְּדִלִים סְבִיבוֹת הַדֶּקֶל¹⁰, וְהַחֲבֵל וְהַקְפִּיפָה בְּאֵין מִשִּׁירֵי הַלְשָׁכָה, וְאַחֵר שֶׁהֵנִיחַ אֶת הַמִּנְחָה בִּכְפִיפָה¹¹ כֹּל אֶחָד לְשִׁיטָתוֹ. לֹקַח הִכְהֵן¹² הַמִּנְחָה מִן הַקְפִּיפָה וְנוֹתְנָה לְכָלִי שֶׁרַת וְאִינוּ נֹתֵן עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. וְאִם נָתַן לֹקַח עַל הַשֶּׁמֶן בְּפָנָי עֲצָמוּ וְעַל הַלְבוּנָה בְּפָנָי עֲצָמָה. וְאִם נָתַן לֹקַח עַל הַשֶּׁמֶן בְּפָנָי עֲצָמוּ וְעַל הַלְבוּנָה בְּפָנָי עֲצָמָה¹³, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָּר הַפְּסוּק טו) לֹא יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבָנָה. וְאִם יִצֶק שֶׁמֶן אוֹ נָתַן לְבוֹנָה קוֹדֵם שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בְּכָלִי שֶׁרַת אִינוּ עוֹבֵר וְכַמִּנְחָת חוּטָא¹⁴

וְאַחֵר כִּךְ לְשֵׁתִי הִדְעוֹת הַנִּזְכָּרוֹת מִשְׁקָה אוֹתָהּ¹⁵. וְאַחֵר שֶׁתִּשְׁתָּה¹⁶ לֹקַח כָּלִי הַשֶּׁרַת שָׁבוּ הַמִּנְחָה וְנוֹתָנוּ עַל יָדֶיהָ וְכֵהֵן מִנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתִּיהָ¹⁷ וּמִנִּיפָה בְּמִזְרָח כְּשֶׁאֵר כָּל הַתְּנוּפוֹת מוֹלִיךְ וּמִבֵּיא וּמַעֲלָה וּמוֹרִיד, וְאַחֵר שֶׁמִּנִּיף מִגִּישׁ הַמִּנְחָה לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִעֶרְבִית שֶׁל מִזְבֵּחַ כְּשֶׁאֵר מִנְחוֹת שֶׁל יָחִיד כִּנְגַד חוּדָה שֶׁל קֶרֶן וְדִין, וְאִינוּ צָרִיךְ שֶׁהַמִּנְחָה עֲצָמָה תִּגַּע בְּמִזְבֵּחַ¹⁸. וְקוֹמֵץ, וְנוֹתֵן הַקּוֹמֵץ לְכָלִי

⁸ רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה יב

⁹ אפשר שהטעם משום דתנן בסוף נגעים (פ"ד מ"ב) שהאיש מביא על אשתו כל קרבנות שהיא חייבת ומהאיתא טעמא תנן בפ"ג דסוטה (דף כ"ג) כל הנשואות לכהנים מנחותיהם נשרפות [ובירושלמי] בפ"ב דסוטה מצאתי והביא את קרבנה עליה בעלה [מהו שיפריש עליה חוץ מדעתה וכו']. ומ"ש והחבל והכפיפה באים משירי הלשכה. ירושלמי פ"ק דסוטה. כסף משנה שם. ובספרי נשא סי' ח' והביא את קרבנה כו' כל קרבן כו' ובת"י נשא ה' ט"ו אי' שהוא משלה.

¹⁰ ר"ב פ"ב מ"א דסוטה

¹¹ ר"ב שם

¹² וברש"י כתב הבעל, ומובא במאירי שאין מצות כהונה במנחות אלא מקמיצה ואילך. והגשה נמי תחילת קמיצה היא שאין זר קרב למזבח. אבל קדושי כלי ויציקה ובלילה, במנחות הטעונות שמן, כשר בזר. ר' עובדיה מברטנורא מסכת סוטה פרק ג משנה א, ועיין וכתבו תוס' ז"ל דבירושלמי משמע דקאי היה נוטל אכהן ודלא כפי' רש"י ז"ל ומיהו מצינן למימר דמצוה מן המובחר בכהן.

¹³ כמבואר במנחות נט:

¹⁴ שאע"ג שנתן בכפיפה מצרית עדיין צריך לקידוש בכלי שרת עיין קרן אורה סוטה יז ע"ב ד"ה מה וא"כ כיון שעוד לא נתקדשה א"כ אינה קדושה אלא בקדושת דמים.

¹⁵ רמב"ם שם הלכה טו

¹⁶ פסק ברבנן אך קשה הא סתים לן תנא בתר הכי כר"ש דתנן להלן דף כ' ע"א אינה מספקת לשתות עד שפניה וכו' ודייק בגמרא מתניתין מני ר"ש היא וא"כ הו"ל מחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם דבחד מסכתא כו"ע מודו דיש סדר וי"ל כי היכי דכתב מרן הכ"מ בספר כללי הגמ' משם תלמידי הרשב"א שכתבו בשם הירושלמי דלא אמרינן סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם אלא היכא שהמחלוקת הוא יחיד אצל יחיד אבל הוא רבים אצל יחיד הילכתא כסתם הכא נמי נימא הכי דלא אמרינן מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם ואין הלכה כמחלוקת אלא אם יחיד אצל יחיד אבל הכא יחיד אצל רבים לכך אין הלכה כסתם דהיינו ר"ש אלא כמחלוקת וברבנן וצריך להתיישב בזה בספר בעלי הכללים וק"ל. בני שמואל שם

¹⁷ פ"ה הר"ב תחת יד האשה. והביאו תוס' ירושלמי. ואין הדבר כיעור. ומניח מפה. ואינו חוצץ. ומביא כהן זקן. ואפילו תימא כהן ילד. שאין יצה"ר מצויה לשעה. ע"כ. ועיין מ"ש במשנה ו' פרק ג' דבכורים. והר"ב העתיק

תחתיה וכן הרמב"ם פ"ג מהלכות סוטה וכן הוא בירושלמי. תוספות יום טוב שם

¹⁸ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יג הלכה יב כסף משנה מעה"ק שם.

הַנִּתְּנָה לְמִשְׁחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת סוּטָה

שרת ומקדשו בכלי שרת, ומעלהו על המזבח ומולחו¹⁹, ונותנו על גבי האשים מבלי שרת ומקטיר הקומץ, והשאר נאכל לכהנים. כמו שהתבאר לעיל דף יד.

אם הקריב²⁰ ואחר כך השקה כשרה.

י"א²¹ שמקריב את המנחה כנ"ל מיד אחר שנתנה בכלי שרת ואינו משקה אלא לאחר שהקריב.

דף יט:

ב. שאם נמחקה מגילה ואומרת איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא

אם אמרה²² איני שותה אחר שנמחקה המגילה מערערין אותה שפותחין פיה²³ שלא בטובתה ומריקין בה את המים ומשקין אותה בעל כרחא, ומ"מ משתדלין עמה תחלה לשתותם ברצון.

ג. לשרישומו ניכר עד שלא תקבל עליה שבועה מישתא הוא דלא שתא הא מיכתב כתבי לה

מוחק לתוך מי המרים²⁴ את המגילה לשמה, וימחוק יפה יפה עד שלא ישאר במגילה רושם הניכר. נשאר במגילה²⁵ רושם כתב ניכר, פסולה וצריך לחזור ולמחוק עד שימחוק יפה יפה²⁶, שלא יהא רישומו ניכר. וגם אם נתברר אחרי ההקרבה, שהכתב לא נמחה כהלכה, ועדיין רישומו ניכר, יש צורך לחזור על המחיה ועל ההשקאה.

¹⁹ עיי' תוס' סנהדרין פב ע"א ד"ה המולח. ותוס' מנחות יח ע"א ד"ה לא כו' מוכח דגרסתם הכא במשנה קמץ ומלח והקטיר ועי' יש סדר למשנה. תוספות ראשון לציון מסכת סוטה פרק ג משנה ב

²⁰ בירושלמי (סוטה ג, ב, ומובא בתוס' שם): "שאם הקריב מנחתה ואחר כך השקה שהיא כשרה". מאירי כאן

²¹ רש"י ז"ל בחומש פסוק כד שפסק כר"ש דמקריב מנחתה ואחר כך משקה ומעמו נראה דסתם לן תנא להלן דף כ כר"ש, ואין צריכין למ"ש הרא"ם ז"ל שם משום דדברי ר"ש קרובים יותר לפשוטו דקרא (ואם כן לא פסק כר"ש אלא כתב רש"י כך כיון שקרוב יותר לפשט) דאם מהאי טעמא הרי לר"ש נמי קרא קמא דוהשקה את האשה לאו בפשוטו וכדאמרינן בנמרא ורבנן בדיעבד לא פתח קרא מיהו נראה דמהאי טעמא פירשו רש"י ז"ל בענין אחר שכתב וז"ל אלא שהכתוב מבשרך כשישקנה יבאו בה למרים וכו' יעו"ש ודברים אלו לקוחים הם מספרי יעו"ש. בני שמואל הלכות סוטה פרק ג הלכה ו

²² רמב"ם שם פרק ד הלכה ד

²³ מאירי

²⁴ רמב"ם שם פרק ג הלכה י

²⁵ רמב"ם שם פרק ד הלכה י

²⁶ כסף משנה פרק ג מרש"י שם

הלכתא למשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

ד. מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה
ולא כלום

כבר התבאר לעיל דף יז: שמגילת²⁷ שוטה שכתבה קודם שתקבל עליה
השבועה פסולה שנ' (במדבר ה פסוק כא) וְהִשְׁבִּיעַ (שם פסוק כג) וְכָתַב.

²⁷ רמב"ם שם הלכה ז